

Okullarda Hediye Alma Davranışının Etik Açıdan Değerlendirilmesi*

Examination of Gift Giving Behaviours in Schools from The Perspective of Ethics

Hüseyin ASLAN¹, Ayşe Hülya BAYDIN ASLAN²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı. e-posta: huseyarlan@yahoo.com.

²Milli Eğitim Bakanlığı. e-posta: hocahulya@hotmail.com.

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 26.03.2024

Yayına Kabul Tarihi: 27.09.2024

ÖZ

Bu araştırma, okullarda öğretmen görüşleri doğrultusunda hediye alma davranışının etik açıdan değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilimi deseninde yapılmıştır. Çalışma Samsun ili İlkadım ilçesine bağlı okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise eğitim kurumlarında 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında görev yapmakta olan toplam 40 gönüllü öğretmenden oluşmaktadır. Her eğitim kademesinden toplam 10'ar öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Öğretmenlere, "Hediye alıyor musunuz? Hediye alma davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz? Hangi tür hediyeler kabul edilebilir sınırlar içindedir? Öğrenciden gelen hediye konusunda kendinizce bir ölçütünüz var mı? Varsa nedir? Veliden gelen hediye konusunda kendinizce bir ölçütünüz var mı? Varsa nedir? Hediyeleşmenin insan ilişkilerine yansımaları nedir? Öğretmenler açısından bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? soruları yöneltilmiştir. Yapılan çalışmadaki veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin çoğunun hediye alma davranışının insan ilişkilerini kuvvetlendirdiğini, maddi değerinden ziyade el emeği içeren manevi değeri olan hediyelerin özellikle alınabileceğini belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Hediye, Etik, Meslek etiği, Öğretmenlik meslek etiği.

ABSTRACT

This study was prepared to examine the ethical aspects of gift-giving behaviors in schools according to the teachers' views. This is a qualitative study using a phenomenological approach. The study group of the research consists of a total of 40 volunteer teachers working in pre-school, primary, secondary and high schools in İlkadım district of Samsun province during the 2022-

***Ahntılama:** Aslan, H. ve Baydın Aslan, A. H. (2024). Okullarda hediye alma davranışının etik açıdan değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(3), 1921-1950.

2023 academic year. A semi-structured interview form was used as data collection instrument including five questions like "Do you receive gifts? How do you evaluate gift-giving behavior? What kind of gifts are within acceptable limits? Do you have your own criteria for gifts from students? If yes, what is it? Do you have your own criteria for gifts from parents? If yes, what is it? What is the reflection of gift-giving on human relations? How do you evaluate this in terms of teachers? The data were analyzed with descriptive analysis technique. It was revealed that most of the teachers are of the opinion that gift-giving behavior strengthens human relations; gifts with sentimental value, including manual labor rather than material value, can be especially received; the acceptability of gift-giving behavior in the dimension of receiving gifts from parents is negative.

Keywords: Gift, Ethics, Professional Ethics, Teaching Professional Ethics.

GİRİŞ

Hediye, karşılık beklemeden verilen bir nesne olarak tanımlansa da bazen insanlar bu fiile kendilerini zorunlu hissedebilirler. Hediye alıp verme insanları mutlu etmenin, önemsenenin, hatırlanmanın en güzel yolu olup yakınlarımıza, arkadaşlarımıza alınan ufak hediyeler onlara olan samimi duygularımızı ileten önemli davranış biçimleridir. Yaşamımızda sevdiğimiz kişilere özel günlerde önem verdiğimizizi belirtmek için hediye vermek karşılıklı olarak pozitif duygular uyandırır. Karşımızdaki kişi önemsendiğini, hatırlandığını hisseder.

Hediye, sevgi duygularını iletmek ve mutlu etmek için verilen nesne veya armağan olarak tanımlanmıştır. Başka bir tanıma göre ise hediye; "birini mutlu etmek veya sevindirmek için verilen şey" (www.tdk.gov.tr) olarak ifade edilmektedir. Türk kültüründe, hediye geleneği insanları birbirine bağlayan güzel bir haslet olarak kabul edilir. İhsan, lütuf, inayet, hibe, bağış gibi kavramlarla da ifade edilen hediye ve dolayısıyla hediyeleşme, kültürü oluşturan bir gelenek olarak kabul edilir. Bu gelenek, toplumun sosyal yaşamını meydana getiren ve ayakta tutan karmaşık bir sistem olarak görülmelidir (Özdemir, 2008: 468).

Kamu anlamında devlet memuru açısından "hediye" devlet memurunun tarafsızlığını, performansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat olarak tanımlanmıştır (Sökmen, 2011; Şen, 2017: 63).

Olumlu anlamda hediyeleşme, hayatı güzelleştirmeye ve zenginleştirmeye katkıda bulunabilecek birçok sanattan biridir ve toplumun önemli kültür öğelerinin olarak değerlendirilebilir (Schmid, 2018: 10). Bu kaynaklardan biri olan hediyeleşme, kişiyi ve toplumu ilgilendiren özel günlerde (doğum, kız isteme, düğün, bayram vb.) bir nezaket şekli olarak yerine getirilir. Hediyeler söylenemeyen duyguların tercümanı olup, akıldan ve gönülden geçirilen hislerin somut bir şekilde ifadesidir. Hediyeleşme kültürünün temelinde mutlu etme, maddi ve manevi destek verme yatar.

Kültürü oluşturan bir gelenek olarak kabul edilen hediyeleşme, ilişkilerin pekiştiricisi olup, geleneksel toplumlarda cömertliğin ve sosyalleşmenin bir işaretidir. Kişiler arası sosyal ilişkiler sisteminin somutlaştırılmasında kurucu, yenileyici ve güçlendirici bir rol üstlenir (Varinli ve Akgül, 2015). Hediye, karşılık beklemeden içten gelerek, güven, yakınlık ve sevgi üzerine verilen bir şeydir. Hediye verirken maddi boyutu kişileri zor durumda bırakmamalı; sosyal konumu, statüsü dikkate alınarak hediye seçiminde bulunmak önemlidir. Hediye verme davranışındaki eylem zorunluluk, karşılıklılık gereği ortaya çıkan bir eylem olarak değerlendirildiğinde, birincisinde insanlar içlerinden geldiği için birbirlerine hediye vererek ilişkilerini kuvvetlendirmekte, ikincisinde ise bir zorunluluk hissine kapılarak hediye vermektedir (Özeltürkay ve Bozyiğit, 2015: 21). Hediye verme, üç aşamalı bir süreci kapsar: değerlendirme, seçme ve değişim. Bu süreç, gönüllü veya zorunlu olarak gerçekleşebilir. Hediye verme davranışı, bazen bir zorunluluk olarak algılsa da, hem hediye alan hem de veren kişi açısından kişisel bir memnuniyet duygusu oluşturur (Qian vd., 2007: 214-215; akt. Çakır, Eğinli ve Özdem, 2006). Hediye alıp vermede özel hayatın görgü kuralları ile resmi hayatın kuralları çatışır. Özel hayatta hediyeğin geri çevrilmesi görgüsüzlük ve nezaketsizlik olarak kabul edilirken kamu mevzuatı açısından memurlara “her hediyeği” kabul etmemeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Özellikle çok pahalı ve sembolik anlamların ötesine taşan; ziynet eşyası veya maddi değeri oldukça pahalı olan eşyaların nazıkçe geri çevrilmesi görgü kurallarının bir gereğidir (Taşçı, 2012).

Modern çağda hediye vermenin geleneksel biçimleri önemini yitirmesine rağmen geleneksel uygulamalarda bazı alanlarda devam etmektedir. Örneğin, anneler gününde

bir çiçek veya doğum günleri ve evlenme yıldönümlerinde içeriği genellikle belirlenmiş bir hediye sepeti gibi. Bu, kesinlikle tarihe gömülmüş bir uygulama değildir; modern hediye kültüründe belirli vesilelerle ve önemli törensel günlerde verilen ritüel hediyelere rastlanır. Bunlar, geleneğin izlerini taşıyan uygulamalardır.

İnsan ilişkilerini geliştirmede ve topluma ait kültürel değerlerin aktarımını sağlamada önemli bir unsur olan hediyeleşme, kişisel menfaat sağlama boyutunun ortaya çıkması ile; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 29. maddesinde “Devlet memurlarının görevlerinin ifası sırasında iş yaptıkları kişilerden hediye kabul etmeleri hatta borç para istemeleri menfaat sağlamaya yönelik olması nedeniyle açık bir şekilde yasaklanmıştır. Ayrıca Kamu Görevlileri Etik Kurulu, hediyeleşme konusunda sınırlamalar ve etik dışı davranışlar ile ilgili yönetmelikler yayınlamıştır. Bunlar; 08.06.2004 tarihli ve 25486 Sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren, Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve kanuna dayanılarak hazırlanan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliktir (R. G.: 13.04.2005 Resmi Gazete Sayısı: 25785)

Kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek ve bu ilkeler doğrultusunda davranmalarına yardımcı olmak, kamu yönetiminde adalet, dürüstlük, saydamlık ve tarafsızlık ilkelerine zarar verebilecek ve toplumda güvensizlik yaratabilecek durumları ortadan kaldırmak suretiyle halkın güvenini artırmak, toplumu kamu görevlilerinden beklenen davranışlar konusunda bilgilendirmek amacıyla, 13/04/2005 tarihli ve 25785 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin "Hediye Alma ve Menfaat Sağlama Yasası" başlıklı 15. Maddesinde şu hususlar vurgulanmıştır:

Kamu görevlisinin tarafsızlığını, performansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaatin hediye kapsamında olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede, kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri,

yakınları, üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracılar eliyle herhangi bir hediye alamayacakları ve menfaat sağlayamayacakları ifade ederek maddi hediye çerçevesini çizmiştir. Aynı yönetmelik, iş ilişkisinde bulunan kurumla kutlama hediyeleri, ücretsiz konaklama, hediye çekleri, hizmetten yararlananların vereceği her türlü hediyelerin de kamu görevlileri tarafından hediye alma yasağı kapsamında değerlendirileceğini belirtmektedir.

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın 24.06.2015 tarihli ve 2015/21 sayılı genelgesi ile; eğitimcilerin özel günlerde maddi değeri olmayan hediyeler dışında mesleki davranışlarını ve tarafsızlıklarını etkileyebilecek herhangi bir hediye almalarının da yasaklandığı ifade edilmiştir. Bu çerçevede, özellikle 24 Kasım Öğretmenler Günü dolayısıyla ilköğretim kurumlarında öğretmenlere altın ve benzeri hediyelerin verilmesinin, öğretmenlik mesleğinin itibarını zedelediği ve öğrencilerde etik değerler konusunda şüpheler uyandırdığı belirtilmiştir. Bu nedenle, 24 Kasım Öğretmenler Günü ve diğer gün ve haftalarda, günün anlamıyla uyumlu ve maddi değeri olmayan sembolik hediyeler dışındaki hediyelerin alınmaması gerektiği vurgulanmıştır. Bu konuda, başta mülki yöneticiler olmak üzere öğretmenler kurulu ile her kademedeki yönetici ve personelin gerekli dikkati göstermesi istenmiştir.

Etik

İnsanlar günlük yaşamlarında doğru ve yanlış ayırt etmeyi sağlayan, etiksel faaliyetlerde bulunmaktadır. Çoğu zaman, davranışlarımızın etik boyutunu düşünmeden karar versek de aslında insanlara nasıl davrandığımız, seçimlerimizi yaparken kimleri ne kadar düşündüğümüz ve buna benzer sorular etik alanının temel konularıdır. Etik, geçmişten günümüze kadar doğru ve yanlış ölçütlerinin anlatımını sağlar (Aydın, 2016). İnsanların ahlaki veya töresel ilişkilerini, davranış ve görüşlerini inceleyen bir felsefe bilimidir. Etik, kişilerin davranış biçimlerindeki var olan ahlak ilkelerini barındıran, işlerin yapılışında bir takım değer ve ilkeleri gösteren rehberdir. Özetle felsefenin ahlaki boyutu da denilebilir. Felsefenin bu boyutu insanların ilişkilerindeki bireysel ve toplumsal değerleri, kuralları, iyi-kötü, doğru- yanlış tarafından inceler (Şen, 2017). Etiğin amacı, insan davranışlarının ahlaki açıdan gerçekleştirilebileceği ya da vazgeçebileceği bir eylem olmadığını tam tersi mutlak

vazgeçilmez bir hareket tarzı olduğunu gösterebilmektir. Etiğin temel dayanağı iyi niyettir (Ekici, 2013: 23).

Meslek etiği, etiğin bir alt dalı olup iş hayatındaki belli bir meslek grubunun belirli bir şekilde davranmaya zorlayan, keyfi davranışları engelleyen, onlara rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamıdır (MEB, 2006; Tengilimoğlu, ve Öztürk, 2004). Bireylerin bir mesleği icra ederken, iş yaşamında tüm paydaşlar tarafından doğru kabul edilen tutum, davranış, kural ve yaklaşımları inceleyen bir alandır. Mesleki uygulamalarla ilgili, doğru yanlış, haklı haksız inanışlarla alakalı birtakım kurallar bütünüdür. Çalışma hayatındaki meslek etiğinde neyin doğru ya da yanlış olduğu, o iş alanındaki çalışanların inisiyatifine bırakılmaz (Yapıcı, 2016: 62). Meslek etiği, genel ahlak kurallarının ötesinde, mesleki bilgi ve uzmanlık nedeniyle meslek mensuplarına yüklenen ek bir sorumluluktur. Meslek etiği, iş etiği içinde yer alan bir kavramdır. İş etiği, tüm etik ilkelerinin iş hayatındaki uygulamalarını içerir. Dürüstlük ve doğruluk iş etiğinin ana temalarıdır. İş etiğinde, etik kodlar önemlidir. Etik kodlar, bir meslekte veya bir grup içindeki bireylerin uymak zorunda oldukları davranış ve amaçların bütünüdür. Etik kodlar, bireylerin doğru davranmalarına yol göstermek için kullanılabilir ve bir mesleği veya bir grubu oluşturan bireylerin davranışlarının doğru yönlendirilmesini amaçlar (De-Sensi ve Rosenberg, 1996; Akt: Aydın, 2016). Etik davranış kodları, çalışanların hak ve sorumluluklarını somut olarak ortaya koymaları sebebiyle günümüzde oldukça yaygın hale gelmişlerdir. Kurum içerisindeki davranış kurallarının oluşturulmasının bir şekli de yönetsel etik davranış kodlarının oluşturulmasıdır (TÜSİAD, 2005). Bir başka kavram da normlardır. Normlar insanın belli bir denetim alanı içinde gerçekleştirmesini sağlayan, davranışlarını biçimlendiren kurallar bütünüdür. Toplum içerisinde ne yapılması gerektiğine dair üstü örtük toplumsal kurallardır (Bezirci ve Bayraktar, 2017: 39). Etik ilkeler ise etik anlayışını belirleyenler toplumsal değerlerdir. Kamu yönetiminde etik kamu çalışanlarının hizmet verirken, karar alırken uymaları gereken adalet, eşitlik, dürüstlük, tarafsızlık, saydamlık, profesyonellik, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme, hediye ve rüşvet almama gibi ilke ve değerlerin bütününden meydana gelmektedir. Bu ilke ve değerleri benimseyen yönetim biçimi, “etik yönetim” şeklinde adlandırılmaktadır (Eryılmaz, 2008).

Bireylerin hem etik hem de etik dışı davranışları üzerinde çevrenin, ailenin, sosyal eğitimin, dinin ve çalıştığı kurum kültürünün etkisi olduğu bilinmektedir. Bezirci ve Bayraktar (2017: 52) etik dışı davranışların nedenlerini kişisel çıkar veya örgüt çıkarı için etik kural veya ilkelerin ihlal edilmesi şeklinde açıklamıştır. Etik dışı davranışı etkileyen faktörler, genellikle kişiye, eyleme, kuruma ve çevreye ilişkin dört ana hat üzerinden ele alınır. Ancak, bu faktörlerin birbirleri üzerindeki etkileri de önemlidir. Etik dışı davranışların nedenlerini dört grupta toplamıştır. Bunlar; kişiye, eyleme, kuruma ve çevreye ilişkin nedenler şeklinde sınıflandırılabilir.

Eğitimde Etiğin Önemi; Eğitim ve etik birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Bunun en önemli nedeni, eğitimin insanlarda davranış değişikliği yaratmayı amaçlamasıdır. Temel sorun davranış değişikliğini isteyen otoritenin nasıl belirleneceği ve hangi davranışların kazandırılacağı konusunda etik kılavuzluk yapar. Eğitimin temelinde insan olması, belirlenen hedefler, kullanılan yöntemler, eğitim programının içeriği, geri dönütlerin değerlendirilmesi, öğretmenlerin tutarlılığı ve bağlılığı gibi konular, eğitim ve etik arasındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olur. Bu bağlamda, eğitim sistemi ve etik değerler arasındaki ilişkiyi anlamak hem eğitimde hem de toplumun genelinde sağlıklı bir etik kültürünün oluşmasına katkıda bulunur (Aydın, 2016: 45-54). Bu kapsamda öğretmenlik meslek etiği önemli bir rol oynar. Öğretmenlik meslek etiği, öğretmenlerin bu mesleği yaparken öğrencileri, meslektaşları ve sosyal toplum içerisindeki ilişkilerinde uyulması gereken kurallar, yerine getirilmesi gereken sorumluluklar olarak tanımlanabilir (Şentürk, 2009, 27).

Toplumun eğitilmiş tabakasını oluşturan öğretmenlerin özellikle meslek alanlarına giren konularda (öğrencileriyle, meslektaşlarıyla ilişkiler, görevle ilgili sorumluluklar vb.) etik kurallara uygun bir davranış sergilemesi gerekmekte olup, bu konuda kendilerine oldukça fazla sorumluluk yüklemektedir. Topluma örnek olan meslek gruplarının başında gelen öğretmenlik mesleğinin, etiğe ilişkin ilkeleri kendi meslek alanlarındaki faaliyetlerine ne derecede yer verildiğinin bilinmesi ve bu alanla alakalı yapılacak çalışmaların saygınlığını kişiler tarafından benimsenerek uygulamaya geçilmesini etkileyecektir (Pelit ve Güçer, 2006).Aslında öğretmenlik mesleğini diğer meslek gruplarından ayıran en önemli özellik eğitim ile etiğin iç içe yaşanması ile alakalıdır.

Toplum içinde saygın mesleklerin üst sıralarında yer alan öğretmenlik mesleğinde branşı ne olursa olsun etik ilkelerle hareket etmek ve toplumda bu misyonla anılmak durumundadır.

Öğretmenlik mesleği, beşeri ilişkilerin yoğun yaşandığı ve etik kuralların uygulandığının bilindiği önemli bir meslek grubudur. Öğretmenler, öğrenci-öğretmen, öğretmen-veli, öğretmen-okul yöneticileri ve öğretmen-toplum üyeleri arasında etik kurallara sıkı sıkıya bağlı, dürüst, sevgi ve saygı çerçevesinde hareket etmelidirler. Öğretmenlik mesleğinde etik, öğretmenlerin öğrencileri, toplumu ve meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde yerine getirmesi gereken sorumluluklar, uyulması gereken kurallar ve ilkelerin bütünü olarak tanımlanır. Bu çerçevede, öğretmenlerin adil ve objektif olmaları da önemlidir, çünkü onlar sadece bilgi aktarmakla kalmazlar, aynı zamanda örnek oluştururlar ve öğrencilere doğru davranışları öğretirler (Şentürk, 2009: 111).

Öğretmenlik Mesleğinin Etik Kodları ve İlkeleri

Öğretmenlik mesleğinde geliştirilen bir takım etik ilke ve kurallar bulunmaktadır. Bu ilke ve kurallar eşitlik, adalet, saygı, güvenli bir ortamın sağlanması, dürüstlük, hizmette sorumluluk, profesyonellik, yolsuzluk yapmamak, doğruluk ve güven, tarafsızlık, mesleki bağlılık ve sürekli gelişme, kaynakların etkili bir şekilde kullanılması olarak sıralanmaktadır. Öğretmenlik mesleğinden bahsederken, belirli standartlardan geçen meslek grubunda yeterliliğin getirdiği profesyonellik ilkesi etik ilkelerin başında gelmektedir (Aydın, 2016).

Etik kodlar, kişilerin etik açıdan nasıl davranmaları gerektiğine dair rehberlik sağlar veya bu davranış biçimine uygun olmalarını teşvik eder. Bu kodlar, bir mesleğin veya meslek grubunun içinde bulunan bireylerin davranışlarını doğru şekilde yönlendirmeyi amaçlar. Özellikle profesyonel alanlarda, etik kodlar mesleki standartları ve sorumlulukları belirler, meslek mensuplarının dürüstlük, adalet, saygı ve güven gibi temel etik değerlere uygun davranmalarını teşvik eder. Okulda ve sınıfta öğretmene yardımcı olabilecek bu tür etik davranış standartlarının geliştirilmesi öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar karşısında daha objektif daha gerçekçi karar vermelerine

olanak sağlayacaktır (Koçyiğit, Tekel ve Karadağ, 2018: 71). Aksi takdirde etik dışı davranışlar yaygın hale gelerek olumsuz sonuçlara neden olabilir.

Etik dışı davranışların birçok olumsuz sonucu vardır ve etik kuralların ihlal derecesi sektörden sektöre, eylemden eyleme, kişiden kişiye ve çevreden çevreye değişiklik gösterebilir. Milli Eğitim Bakanlığı (2006: 14) etik dışı davranışların bireysel, sosyal, kültürel ve ekonomik birçok olumsuz sonuca neden olabileceğine dikkat çekmiştir. Etik dışı davranışların genellikle güvenirliliğin kaybı, saygınlığın zarar görmesi, kişisel benliğin hasar görmesi, toplumsal soyutlanma, çalışma arkadaşlarıyla ilişkilerin bozulması, kurumsal bağlılığın zayıflaması şeklinde ortaya çıkabileceğini belirtmiştir. Etik dışı davranışlar, kurumun imajını ve saygınlığını kaybetmesi, müşterilerini kaybetmesi, diğer işletme paydaşlarıyla iş birliğinin azalması, kurum içi iletişimin zarar görmesi ve kurumsal bağlılığın kaybı şeklinde sonuçlanabilir.

Öğretmenlerin mesleki ve etik sorumluluklara sahip olmaları bir gerekliliktir. Fakat uygulama da öğretmenlerin etik kuralları ne kadar uyguladıklarını, yapmış olduğu davranışların etikle ne kadar bağdaşır bağdaşmadığı bilinmemektedir. Aynı zamanda, hayatlarının akışları sırasında öğretmenlerin karşılaşabileceği etik olaylar karşısında nasıl davranması gerektiği ile ilgili yol gösterici nitelikte ilkelerin belirlenmemiş olması da büyük eksikliktir (Duran, 2014). Öğretmenin eğitim alanında öğrenciden veliden hediye kabulü ciddi bir mesleki etik konusudur. Eğitim-öğretim hizmeti verenler için mesleki etik ilkelerin 12.maddesine göre; bir eğitimcinin özellikle özel günlerde maddi değeri olmayan hediyeler hariç, tarafsızlığını etkileyecek herhangi bir hediye kabul edemeyeceği açıkça belirtilmiş olmasına rağmen zaman zaman eğitim öğretim sürecinde öğretmenlerin etik ilkelere uyması, etik dışı davranışlardan biri olan hediye alma durumunun iyi bilinmesi bile insanları etik dışı davranmanın çekiciliğine kurban olmaktan kurtaramamaktadır (Aydın, 2016). Bu kapsamda öğretmenlerin hediye alma konusunda etik kurallara bağlı iyi yetişmiş olması ve davranışlarında rol model olması öğretmenlik meslek etiği açısından oldukça önemlidir. Öğretmenler açısından hediye alma davranışının etik açıdan nasıl algılandığı ve değerlendirildiğinin bilinmesi uygulamalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan araştırmanın amacı,

okullarda öğretmen görüşleri doğrultusunda hediye alma davranışını etik açıdan değerlendirmektedir. Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Öğretmenlerin hediye alma durumları nedir?
2. Öğretmenler hediye alma durumunu nasıl değerlendirmektedir?
3. Öğretmenlere göre hangi tür hediyeler kabul edilebilir sınırlar içindedir?
4. Öğretmenlerin öğrencilerden ve velilerden gelen hediyelere ilişkin kriterleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin hediyeleşmenin insan ilişkilerine yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olan olgubilim desenini kullanarak gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem, araştırmacılara sosyal olguların karmaşıklığını ve derinliğini anlama ve açıklama fırsatı sunar (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39). Nitel verilerin toplanması amacıyla, gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi gibi yöntemler kullanılmaktadır (Creswell, 2007), Bu çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, farklı yaş, cinsiyet, meslek veya deneyim gibi çeşitli özelliklere sahip katılımcıları içeren bir örneklem oluşturmayı amaçlar. Bu şekilde, araştırmanın sonuçları daha geniş bir perspektiften değerlendirilebilir ve katılımcıların çeşitli deneyimleri araştırılarak daha kapsamlı bir anlayış elde edilebilir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Samsun İli İlkadım ilçesine bağlı okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinde görev yapan farklı eğitim kademelerindeki öğretmenlerden oluşmaktadır. Toplamda 40 öğretmen gönüllü olarak araştırmaya katılmıştır. Bu öğretmenler, çeşitli eğitim seviyelerinde çalıştıkları için farklı deneyim ve perspektiflere sahip olabilirler. Bu da araştırmanın sonuçlarının daha geniş kapsamlı ve çeşitli olmasını sağlayabilir. Araştırmanın bu heterojen çalışma

grubunu, katılımcıların farklı eğitim kademelerindeki deneyimlerinin ve görüşlerinin daha kapsamlı bir şekilde incelenmesine imkân tanır.

Çalışma grubundaki öğretmenlerin %75'i kadın, %25 'i erkektir. Yaş değişkeni bakımından ise %7,5'i (20-30 yaş ile) en düşük, %42,5'ü (40-50) yaş ile en yüksek grupları oluşturmaktadır. Buna göre grubun çoğunluğunun (40-50) yaş arası öğretmenlerden, en az grubun ise 20-30 yaş arası öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin, %30'u 10-20 yıl arasında kıdeme sahip olanlar ile en yüksek grubu, %15'i 0-10 yıl arasında kıdeme sahip olanlar ile en düşük grubu oluşturmaktadır. Okul türü bakımından katılımcıların öğretmenlerin %27,5'i ilkokul ve ortaokul, %25'i anaokul, %20'si lisede çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Veri Toplama Aracı

Hediye alma davranışını etik açıdan değerlendirmek amacıyla araştırmacılar tarafından gerekli literatür taraması yapılmış buna dayalı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Forma son şekli verilmeden önce görüşme kapsamında olmayan toplam yedi öğretmenle görüşmeler yapılmış ve görüşmeler doğrultusunda mülakat sorularında tekrar uzman görüşleri alınıp ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Yedi sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soru sayısı beşe indirilmiştir. Daha sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 25/11/2022 tarih ve 2022/912 sayılı Etik Kurulu raporu alınmıştır. Etik kurulu raporu ile Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmış ve araştırmacı, okullardaki öğretmenlere bilgi vermiştir. Ardından, araştırmaya gönüllü katılacak öğretmenler belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenler telefonla aranarak görüşme yerinin ve saatinin belirlenmesi için randevu alınmıştır. Görüşmeler yüz yüze yapılmış ve her bir görüşme yaklaşık 30-50 dakika arasında sürmüştür. Katılımcılar, ses kayıt cihazına izin vermemişlerdir, bu nedenle görüşme formlarını kendileri doldürmüşlerdir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde katılımcıların ifadeleri doğrudan muhafaza edilmiş ve herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Görüşme esnasında kullanılan ifadeler, veri analizi sürecinde

değiştirilmemiş ve doğrudan aktarılmıştır. Katılımcıların gizliliğini sağlamak için kısaltmalar kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan soru formunun kapsam geçerliliği için altı alan uzmanının görüşüne başvurulmuş ve dört öğretmen ile pilot uygulama yapılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde kasıtlı olarak çeşitlilik ve farklılık yaratılmıştır. Bu seçim, güvenilirlik ve geçerlilik için önemlidir. Güvenilirlik ve geçerlilik için farklı yöntemler kullanılmıştır. İlk olarak, farklı araştırmacılar tarafından verilerin analizi yapılmış ve sonuçlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca, aynı araştırmacılar arasında veriler farklı zamanlarda analiz edilmiş ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. İnanırcılık için üye kontrolü yapılmış ve elde edilen sonuçlar katılımcılarla teyit edilmiştir. Ayrıca, verilerin nasıl toplandığı, kaydedildiği ve analiz edildiği detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Son olarak, güvenilirliği artırmak için çoklu kodlayıcılar kullanılmış ve aralarında uyum sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yöntemlerin bir araya gelmesiyle araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği artırılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sonucu elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplar göz önünde bulundurulmuş, elde edilen bulgular tablolar şeklinde sunularak, tabloların altına açıklamalar ve yorumlar yapılmıştır.

“Öğretmenlerin hediye alma durumları nedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcı öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve yüzdeler dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Hediye Alma Durumlarına İlişkin Bulgular

	Evet	Hayır
Toplam	30	10

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 30'u (Ö1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 29,30, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40) “Evet hediye alıyorum” derken; öğretmenlerin 10'u da (Ö2, 13,15,18,24,26,28,31,36,39) “Hayır hediye almıyorum demişlerdir. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu bir şekilde hediye aldıklarını ifade etmişlerdir.

“Öğretmenler hediye alma durumunu nasıl değerlendirmektedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcı öğretmenlere görüşmeler sırasında “Hediye alma durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş, öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 2’te gösterilmiştir.

Tablo 2. “Öğretmenlerin Hediye Alma Durumunu Nasıl Değerlendirdiklerine İlişkin Bulgular

Kodlar	f
Hediyeleşme, insan ilişkilerini kuvvetlendirir, insanları mutlu eder.	15
Mesleki etik açıdan doğru değil, hediye alınmamalı.	8
Hediyenin ölçütü olmamalı, tarafları maddi külfete zorlamamalı.	7
Hediyeleşme güzel bir davranış ve öğrenciler üzerinde olumlu etki bırakıyor.	5
Hediyenin kimden alındığına bağlı olarak değişir.	3
Toplu halde sınıfça alınan hediyeler kabul edilebilir.	2
Toplam	40

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin hediye alma davranışını değerlendirmede özellikle hediyeleşmenin insan ilişkilerini kuvvetlendirdiğini, insanları olumlu yönde motive ettiği yönünde cevaplar alınmıştır.

Öğretmenlerden 15’i (Ö5, 8, 10, 14, 16, 17, 20, 23, 25, 26, 27, 29, 33, 34, 35) “*hediyeleşmenin insan ilişkilerini kuvvetlendirdiğini, insanları mutlu eder*”, 8’i (Ö2, 13, 15, 18, 24, 28, 31, 37) “*mesleki etik açıdan doğru değil, hediye alınmamalı*” . 7’si (Ö1,

4, 7, 10, 12, 17, 21) “hediyenin ölçütü olmamalı, tarafları maddi külfete zorlamamalı”, 5’i (Ö6, 9, 19, 22, 30) “hediyeye alma davranışını doğru buluyor ve öğrenciler üzerinde olumlu etki bırakıyor”. 3’ü (Ö32, 38, 40) “hediyenin kimden alındığına göre değişir”, 2’si (Ö16, 36) ise “toplu halde sınıfça alınan hediyeler kabul edilebilir” şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırmada “Hediye alma davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verilen ve önemli görülen yanıtlar, kendi ifadeleri değiştirilmeden verilmiştir. Ö25: “Sık sık hediyeye alırım. Bana hediyeye gelmesinden de çok mutlu olurum. Hediyeye almak insan ilişkilerini pekiştirir, hatırlatır, yüzümüzde hafif bir gülümseme oluşturur. Bana gelen bir hediyeyi yıllar sonra gördüğümde, o günkü mutluluğumu hatırlarım, o kişiyi hatırlarım, o kişiyi aramak isterim, bir iki sohbet bile edebiliriz belki”. Ö33: “Hediyeye almak kişilerarası bağı kuvvetlendiren bir davranıştır. Özellikle belirli zamanda olmayıp beklenmedik zamanlarda gelen hediyeler insanı çok mutlu eder. Ama bazen insanı beklenti içine de sokabiliyor. Örneğin doğum günü, yıldönümleri gibi zamanlarda “mutlaka yapılması gerekir” algısı ilişkiye zarar verebilir”.

Ö2: “Özel gün ve haftalarda alınan hediyeleri mesleki etiklik açısından uygun bulmuyorum. Çünkü işinin karşılığını maddi açıdan alıyorsun. Fakat toplumsal değerlerimiz, tüketim ekonomisinin etkisi, reklamlar, örf ve adetlerimiz hediyeye almak mecbur ve kabul edilir hale getirdiği için bu uygulama bir döngü içerisinde devam ediyor”. Ö24: “Hediye alma problemini doğru bulmuyorum. Bana göre öğrenci, veli, esnaf vb. sınıfların hediyeye vermesi samimi duyguların istismar ve zedelenmesine neden olur. Bireysel beklentiler olması gerekçenin dışına çıkar. Hediyeye kısaca eksen kayması yaratır”. Ö28: “Lisede çalışıyorum. Bizim meslekte hediyeye 24 Kasımlara özgüdür. İlköğretimde daha revaçtadır. Liselerde pek olmaz. Öğretmenler günü nedeniyle gelen küçük çaplı, maddi değeri olmayan hediyeleri almak istemesem de öğrenciyi kırmamak adına kabul etmek durumunda kalıyorum. Okullarda hediyeye alıp verme geleneğini doğru bulmuyorum. Özellikle ilkokullarda öğrenci ile veliyi ya da velileri karşı karşıya getiren sıkıntıların doğmasına neden oluyor”.

Ö13: “Hiç alınmaması gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilerimizin maddi imkânları çok farklı. Bu güzel özel günlerimizin çocuklarımızda olumsuz izler bıraktığını

düşünüyorum". Ö1: "Geleneklerimiz içerisinde var olan hediyeleşme küçük ve büyüklerin birbirine karşılıklı olmak üzere her dönemde yer alan bir davranış biçimi olarak düşünüyorum. Ama tarafları zor durumda bırakmayacak, maddi külfete sokmayacak şekilde olmasına özen gösteririm. Ö9: "Hediyeleşmek belirli çerçeveler dâhilinde hem öğrenci moral-motivasyonu hem de öğretmenin kendini bir nebze değerli hissetmesi açısından gerçekleştirilebilecek bir davranıştır. Özellikle dönem içi süreçte öğrenci başarısı ve uyumunu güdülemede özellikle okul öncesi çocuğu açısından kolay tüketilebilir bir hediye (çikolata, şeker vb) veya eğitime destek amaçlı boya kalemleri, dergiler, hikâye kitapları şeklinde hediyelerin öğrencilere verilmesi hem öğrenciyi değerli hissettirir hem de gösterdiği olumlu davranışı pekiştirir. Bunların yanı sıra diğer arkadaşlarına model olur. Bu açıdan makul fiyatlar çerçevesinde her türlü hediye verilebilir ve alınabilir".

Ö38: "Hediye almak vermek güzel bir davranış. Fakat yeri, hangi şartlarda aldığımız, kimden aldığımız önemlidir". Ö16: "Bu konu sene başında öğrencilerle konuşularak karar alınmalı. Bireysel hediyeleşme değil fakat minik, harçlıklarla sınıfça pasta içecek gibi hediye alınabileceği hep birlikte pastanın (vb) paylaşılması olabilir". Ö36: "Toplu olarak sınıfça öğretmenler günü ve mezuniyette aşırıya kaçmayacak şekilde olabilir.(kültürel öğe şeklinde) diğerleri etik değil".

"Öğretmenlere göre hangi tür hediyeler kabul edilebilir sınırlar içindedir?" Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcı öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Görüşlerine Göre Hangi Tür Hediyeler Kabul Edilebilir Sınırlar İçindedir Sorusuna İlişkin Bulgular

Kodlar	f
Maddi değeri olmayan, manevi hediyeler olabilir (el emeği, resim vb.)	27
Hediye aldığımız kişi ile olan ilişki sınırları belirler.	6
Hediye sınırlanmamalı, içten gelen her hediye olabilir.	2
Kişinin karakterine uygun olmalı.	2
Çiçek dışında hiçbir hediye olmamalı.	2
Etik hediyeler olmalı	1
Toplam	40

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin maddi değeri olmayan (el emeği, resim, şiir vb.) hediyelerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olabileceği yönünde cevaplar alınmıştır.

Katılımcı öğretmenlerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğunu düşündüğü hediyeler ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde; öğretmenlerden 27'si (Ö1, 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 34, 36, 38, 39, 40) “*maddi değeri olmayan hediyeler olabilir*”, 6'sı (Ö3, 27, 30, 33, 35, 37) “*hediye alınan kişi ile olan ilişkilerin sınırları belirler*”. 2'si (Ö4, 8) “*hediye sınırlanmamalı her hediye olabilir*”, 2'si (Ö23, 26) “*kişinin karakterine uygun olmalı*”, 2'si, (Ö13, 18) “*çiçek dışında, hiçbir hediye olmamalı*”, 1'i (Ö12) “*öğretmenin özelliklerine uygun etik hediyeler olmalı*” şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Araştırmada “*Hangi tür hediyeler kabul edilebilir sınırlar içindedir?*” sorusuna verilen ve önemli görülen yanıtlar, kendi ifadeleri değiştirilmeden verilmiştir. Ö1: “*Ben şahsen özel günlerde, anlam içeren ve el emeği ya da yaratıcılık içeren objelerin alınıp verilmesinden yanayım. Bu bir resim, bir çiçek ya da yazı dahi olabilir. Maddi boyuttaki hediyeleri uygun bir anlatımla kabul etmemem yoluna gidiyorum*”. Ö9: “*0-10 tl*

aralığında –eğer maddi imkanlar ile alınacaksa- alınan hediyeler, öğrenci- veli veya öğretmenin el emeği ile hazırladığı hediyeler, yoldan geçerken koparılıp okula getirilen bir çiçek, evde öğretmen ya da anne babanın yapıp getirdiği bir pasta, kurabiye, kalem, defter, boya, şeker vb. her türlü hediye kabul edilebilir hediyeler kapsamına girebilir. Bazen öğrencinin sizin için çizip getirdiği bir resim bile öğretmen için bir hediyedir. Ancak maddi-manevi sınırları zorlayan herhangi bir hediye ne öğrenciye verilmeli ne de öğrenciden gelen bu tarz hediyeler kabul edilmelidir”. Ö25: “El emeği hediyeler tercih ederim. Şimdi her şeye çok çabuk ulaşabiliyoruz, parayı verip alıyoruz. Ama bunda bir “özel” duygusu yok. Bana özel olması için, beni düşünerek bir şeyler yapması gerekir. Bir şiir, bir fotoğraf, bir anı benim için en değerli hediyedir”.

Ö33: “Hediyeyi kimin hediye ettiğine bağlı olarak kabul edilebilirliği değişir. Aile içerisinde maddi değeri yüksek hediyeleşmek normalken, arkadaş çevresinde daha sıradan ve daha düşük bütçeli hediyeler makul kabul edilebilir”. şeklinde görüşünü belirtmiştir. Ö4: “Hediyeyi sınırlamıyorum, içinden gelen her türlü hediyeyi alabilir”. Ö13: “Hiçbir hediye olmaması en sağlıklı davranıştır. Büyük veya küçük hediye yoktur. Çocukların dünyasına zarar vermememiz dolayısıyla hiç hediye alınmaması gerekiyor” şeklinde ifade etmişlerdir.

“Öğretmenlerin öğrencilerden ve velilerden gelen hediyelere ilişkin kriterleri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerden ve Velilerden Gelen Hediye Kriterlerine Ait Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Kodlar	f
Maddi değeri olmayan, el emeği içeren (resim, şiir, çiçek vb.) hediyeler olabilir.	22
Hediye taraftarı değilim. Veliden gelen hiçbir hediye alınmamalı	12
Maddi değeri fazla olanları nazikçe reddederim.	3
Öğrenci başarısı ve davranışı en güzel hediyedir	2
Özel günlerde hediye alınabilir.	1
Pahalı olmayan karakterime uygun olabilir.	1
Toplam	41

Tablo 4’de incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerden ve velilerden gelen hediyeler konusunda bir sınırlamalarının olmadığını, maddi değer içermeyen (el emeği, resim vb.) manevi değeri olan hediyelerin kabul edilebileceği yönünde cevaplar vermişlerdir.

Öğretmenlerden 22’si (Ö1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 16, 17, 19, 22, 25, 26, 30, 32, 33, 38, 40) “bir sınırlamam yok, maddi değeri olmayan, el emeği içeren hediyeler olabilir”, 12’u (Ö13, 15, 18, 20, 21, 27, 28, 29, 36, 37) “hediye verme/alma taraftarı değilim, veliden gelen hiç bir hediye alınmamalı”, 3’ü (Ö10, 24, 34) “maddi değeri fazla olanları nazikçe reddederim,” 2’si (Ö35, 39) “öğrenci başarısı ve davranışı en güzel hediyedir”, 1’i (Ö11) “özel günlerde hediye alınabilir”, 1’i (Ö23) “pahalı olmayan karakterime uygun olabilir”, şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Araştırmada “Öğrenciden ve veliden gelen hediye konusunda kendinizce bir ölçütünüz var mı? Varsa nedir?” sorusuna verilen ve önemli görülen yanıtlar, kendi ifadeleri değiştirilmeden verilmiştir. Ö2: “Maddi değer içermeyen, öğrencinin içinden geldiği şekilde kendi yaptığı resim, kart, çiçek, mektup vb. Ayrıca sarılması, sevgi ve saygısını göstermesi en güzel, en özel, en değerli hediye olduğunu, öğretmenin gelir seviyesi

farklı aile yapısına sahip öğrencilerin arkadaşları arasında rencide olmaması için bunları sınıf ortamında vurgulaması, küçük şeylerin insanları ne kadar mutlu ettiğini göstermesi önemlidir". Ö8: "Öğrencilerin hediye vermesi benim için önemlidir. Size değer verdiğini, önemsedğini, mutlu olmanızı istediğini gösterir. Yapılan bir resim, çiçek, beslenmesinden verilen bir fındık bizim için çok önemli bir hediyedir. Ölçüt çocuğun sevdiği şeydir. En sevdiğini hediye etmesi önemli bir davranıştır".

Ö2: "Medya etkisi, reklamlar, veliler arası yarış, bazı kişilerin bu olaya sıcak bakması, öğretmenin objektif bakışının değişimi nedeniyle öğretmenin mesleki kararını ve tarafsızlığını etkilemesi muhtemel hediyelerden uzak durulması gerektiğini düşünüyorum". Ö9: "Velilerin birbirleriyle yarışa girmeden ve kesinlikle maddi imkânlarını zorlamadan gönüllerinden geçerek aldıkları veya yaptıkları hediyeler kabul edilebilir. Maddi değeri fazla olan (altın vb.) hediyelerin verilmesi ve öğretmenler tarafından kabul edilmesini doğru bir davranış olarak bulmuyorum. Kültürümüzde de yer alan el dokuması patik- yazma gibi hem el emeği hem de pahalı olmayan hediyeler özellikle öğretmenler günü kapsamında kabul edilebilir".

Ö29: "Öğrencilerden çok hediye almamaktayım. Ölçüt bana göre sadece öğrencinin yakın iletişime geçmek için araç olarak kullanacağı maddi değeri olmayan hediyeleri kabul edilebilir." Ö27: "Öğrenciden hediye alma konusuna sıcak bakmıyorum. Davranışlarımla ve yıl içindeki konuşmalarımla bunu öğrenciye hissettirdiğim için gelen hediyeyi geri çevirme gibi hoş olmayan bir durumla karşılaşmam". Ö11: "Bence özel günlerde hediye alınabilir. Çok pahalı olan hediyeleri kabul edemem (altın vb.)" Ö23: "Benim istek ve karakterime uygun olmalıdır. Hediyein küçüğü büyüğü olmaz. Çok yüksek değeri olan hediyeler insanı düşündürür" Ö24: "Maddi harcama gerektiren hediyeyi kabul etmiyorum. Hiçbir veli" hediye alma baskısı altında olmamalı herkes alabilecek güçte olmayabilir ve almak zorunda da değil. Ben işimin karşılığını zaten maaş olarak alıyorum". şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

“Öğretmenlerin hediyeleşmenin insan ilişkilerine yansımaya ilişkin görüşleri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Hediyeleşmenin İnsan İlişkilerine Yansımaya İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kodlar	f
Kişilerarası ilişkilerde olumlu yönde katkısı olup, değerleri pekiştirir	22
Öğretmen, öğrenci-veli arasında hediyeleşmenin olmaması gerekir.	13
Menfaat hissetme durumunda ve zorunlu olmadığı sürece alınmamalı.	3
İlişkileri yumuşatır ama sorunları çözmez.	1
Toplam	39

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu hediyeleşmenin insan ilişkilerine yansımalarının olumlu sonuçlar getirdiğini, değerlerimizin pekiştirildiği konusunda düşüncelerini belirtmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin 22’si (Ö1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 17, 19, 22, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 37) “*Hediyeleşme, kişilerarası ilişkilerde olumlu yönde katkısı olup, değerleri pekiştirir*”, 13’ü (Ö13, 15, 18, 20, 21, 24, 27, 28, 34, 35, 38, 39, 40) “*okullarda öğretmenler arasında olabilir, öğretmen, öğrenci-veli arasında hediyeleşmenin olmaması gerekir*”, 3’ü (Ö3, 4, 23) “*menfaat hissetme durumunda ve zorunlu olmadığı sürece alınmamalı*”. 1’i (Ö12) “*ilişkileri yumuşatır ama sorunları çözmez*” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Araştırmada “*Hediyeleşmenin insan ilişkilerine yansımaya nedir? Öğretmenler açısından bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusuna verilen ve önemli görülen yanıtlar, kendi ifadeleri değiştirilmeden verilmiştir. Ö1: “*Paylaşmanın, verici olmanın insan ruh sağlığına her zaman pozitif katkısını gözlemlemişimdir. Karşısındaki kişinin*

hediyeye alırken mutluluğunu verende her zaman aynı tepkiyi verebilmelidir bence. Özellikle hediye alanın anlam yüklenecek özel günleri, anları çağrıştırmaması seneler sonra bile bende çok tatlı hatıralar bırakabiliyor”. Ö5: “Hediye önemsenmektir, değer vermektir, kimi zaman affedilmektir. Çeşitli olumlu olumsuz davranışlar neticesinde verilebildiğinden dolayı insan hayatı için oldukça önemlidir. Öğretmenler açısından hediyeye almak güzel bir duygudur. Ancak maddi olarak fazla olmamalı, belirli sınırları aşmamalı ve kişiler arasındaki ilişki seviyesini etkilememeli”.

Ö9: “Hediye vermek vereni, almakta alanı mutlu ve değerli hissettirir. Kişilere önemli olduğunu ve izlendiği davranışını hissettirir. Hediyeyi alan kişi öğrenci ve veli tarafından hareketlerinin dikkat edildiğini ve takdir gördüğünü anlar. Bunun devamında kendini daha da geliştirip düzenleyerek daha iyi bir öğretmen profil çizmeye çalışır”. Ö23: “Hediyeleşmek güzel bir davranış aşırıya kaçmamak üzere. Peygamberimiz hediyeye demiştir. Hediyeye almak aradaki sevgi bağını kuvvetlendirir. Eğer hediyeye veren kişi sizden hediye aldıktan sonra bir şeyler isteyerek bundan bir menfaat isteyecekse ve siz bunu hissediyor ve biliyorsanız, hediyesini kabul etmemek daha etlidir” . Ö24: “Hediyeleşme duygusal bağları olan insanlar arasında olmalıdır. Öğretmen, öğrenci, idareci, veli unsurları arasındaki hediyeyeleşmenin tümü pragmatik çıkarlı ve informal yapıların doğmasına sebep olur. Örneğin okul müdürlerinin esnafla hediyeyeleşerek sebepsiz zenginleşmesi”. Ö12: “İlişkileri yumuşatır. Fakat sorumlu bir durum varsa bu durumu çözmez. Hediyeler ekonomik değeri yüksek hediyeler olmamalı” şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okullarda hediyeye alma davranışının etik açıdan değerlendirilmesine ilişkin görüşleri; hediyeye alma durumu, hediyeye alma davranışının nasıl değerlendirildiği, hangi tür hediyelerin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu, öğrenciden ve veliden gelen hediyeler konusunda ölçütlerinin neler olduğu ve hediyeyeleşmenin insan ilişkilerine yansımaları başlıkları altında incelenmiştir. Öğretmenlerin “hediyeye alma durumuna” ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde incelendiğinde öğretmenlerden 30’unun hediyeye aldıklarını ve 10 öğretmenin ise hediyeye

almadıklarını belirtmişlerdir. Başka bir ifade ile görüşme yapılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun hediye alma davranışını onayladıkları görülmektedir. Hediye alma davranışını ussallaştıran öğretmenler hediye kabul etmelerine gerekçe olarak insan ilişkilerini kuvvetlendirdiğini insanı mutlu ettiğini ve hediyeleşmenin Türk kültürünün önemli bir değeri olduğuna dikkat çektikleri ve bu değer kaybolmaması için hediye kabul ettiklerini ifade ettikleri söylenebilir. Bu görüşün de Özdemir'in (2008: 468) Türk kültüründe hediye geleneği, insanlarımızı birbirine bağlayan güzel hasletlerden biridir, hediyeleşme, kültürü oluşturan bir gelenek, sosyal yaşamı meydana getiren ve ayakta tutan karmaşık bir sistem olarak kabul edilmelidir görüşü ile örtüştüğü söylenebilir.

Dingeç (2009) hediyeleşme kültürünün temelinde mutlu etme, maddi ve manevi destek verme olduğunu, benzer şekilde Varinli ve Akgül (2015) de karşılık beklemeden içten gelerek, güveni, yakınlığı ve sevgiyi işaret eden bir anlamına dikkat çekmektedir. Bu araştırmadaki katılımcıların da hediyeleşmeyi bu bağlamda ele aldıkları ve hediye ilişkileri kuvvetlendirme ve geliştirme bakımından aldıkları söylenebilir.

Katılımcı öğretmenlerin “Hediye alma davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri incelendiğinde; hediye alma davranışının araştırmaya katılan birçok öğretmenin yaşantısında var olduğunu ifade etmek mümkündür. Hediye alma ile ilgili öğretmenler ifadelerinde hediye insan ilişkilerini kuvvetlendirdiğini ve insanı mutlu ettiğini vurgulamaktadırlar. Benzer bir biçimde, Rusya'da da öğretmenlerin hediye almaktan mutlu oldukları ve hediyeleri öğrenci ve velilerin memnuniyetinin bir ölçüsü olarak gördükleri ortaya çıkmıştır (Patiko, 2002). Chapman (2007). Hediye vermeyi bir sevgi dili olarak değerlendirmiş ve hediye veren kişinin hediye alan tarafı düşünmesi ve bir sevgi ifadesi olarak hediye ona vermesi olduğunu belirtmektedir. Bu yönü ile hediye alma davranışı konusunda öğretmenlerin bir kısmının görüşü ile benzerlik göstermektedir. Bu anlamda genel olarak katılımcı öğretmenlerin hediye vermekten ve hediye almaktan hoşlandıkları ve hediye verdiklerini ifade ettikleri görülmüştür.

Katılımcı öğretmenlerin “Hangi tür hediyeler kabul edilebilir sınırlar içindedir, ölçüt ne olmalı sorusuna ilişkin görüşleri incelendiğinde, yoğun olarak öğretmenlerden maddi

değeri olmayan (el emeği, resim, şiir vb.) hediyelerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olabileceği yönünde cevaplar vermişlerdir. Bu bulguya paralel bir biçimde, Keith-Spiegel ve diğerleri de (2003), öğretmene teşekkür etmek için mezuniyet sonrası gibi uygun zamanlarda bir kutu şeker, bir fincan kahve ya da öğrenci tarafından yazılan bir not gibi "küçük" olma kriterini karşılayan hediyeler vermekte bir sakınca görmediklerini, dahası böyle küçük hediyeleri reddetmenin hediye verenleri üzebileceğini ve sorunlara yol açabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin “Öğrencilerden ve velilerden gelen hediyelere ilişkin kriterlerin neler olduğu görüşleri incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerin çoğunluğunun kendilerine verilen maddi değeri olmayan hediyeleri kabul ettikleri diğer hediyeleri etik bulmayarak kabul etmedikleri ortaya çıkmıştır. Erdemli ve Demir (2018) ile Uzun ve Elma (2012) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin büyük bir kısmının maddi değeri olan değerli hediye kabul etmeyeceklerini ifade ederek bunu etik dışı bir davranış olduğunu değerlendirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin bu görüşe varmalarının hediye verenin gelecekte bir çıkar ilişkisi beklentisine girebileceğini düşünerek maddi değeri almanın etik dışı olduğu kararının vurguladıkları söylenebilir. Nomura (2009) da bireylerin hediye vererek gelecekte hediye verdiği kişilerden cömert bir davranış görmeyi umduklarını belirtmektedir. Aslında öğretmenlerin araştırmadaki katılımcı öğretmenlerin bazılarının belirttiği gibi gelen her bir hediye için maddi değeri olmasa da bir beklentiye yol açabileceğini unutmamaları gerektiğine vurgu yaparak hediye alınmaması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu kapsamda, Parsons da (2002), insanlara verilen hediyelerin markalarına, kalitelerine, ekonomik değerlerine ve işlevselliklerine göre belirli bir mesaj taşıdıklarını ve kişiler arası ilişkileri değerlendirme biçimlerini doğrudan etkileyebileceğini, hediye için maddi değerinin de bir kriter olarak değerlendirilebileceğini ileri sürmüştür.

Katılımcı öğretmenlerin “Hediyeleşmenin insan ilişkilerine yansımaları nedir? Öğretmenler açısından bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğunun hediyeleşmenin insan ilişkilerine yansımalarının olumlu sonuçlar getirdiğini memnuniyet veren bir eylem olarak, değerlerimizin pekiştirildiği konusunda düşüncelerini belirttikleri ortaya çıkmıştır.

Sherry'e (1983) göre, bir karşılıklılık ya da değiş tokuş biçimi olarak hediye vermek toplumu bütünleştiren süreçlerden biridir. Hediye vermek sosyal entegrasyonu (bir gruba üyeliği) ya da sosyal mesafeyi (ilişkilerin göreceli yakınlığı) biçimlendirmek ve yansıtmak için kullanılabilir.

Sonuç olarak, hediyeleşme geleneği toplumların kültüre yapısında var olup beşeri ilişkileri güçlendirme, memnuniyet duygusu yaratma görevi görmektedir. Özellikle ülkemizde hediye alma/verme davranışı gelenekselleşmiştir. Özel günlerde, başarılarında kişiler paylaşma duygusunu birbirlerine hediye vererek gerçekleştirir. Öğretmenler makul sınırlar içerisinde hediye kabul etmenin etik dışı bir davranış olmayacağı ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerde bu davranış biçimini bu düşünceye göre açıklamışlar, grubun çoğunluğu öğrencilerinin maddi değeri olmayan, kendilerini yıllar geçse de hatırlatacak hediyelerin kabulü hususunda hemfikir olmuşlardır. Ancak hediyeleşmede tarafların sadece öğretmen, öğrenciden öteye geçmemesi, hediyeleşmenin veliler boyutuna taşınması amacını farklı yerlere götürebilmekte, farklı beklentiler oluşturabilmektedir. Bu nedenle özellikle veliler boyutunda alınan hediyelerdeki çıkar ilişkisi (çocuğuna farklı davranış beklentisi vb.), öğretmenlerin hediyeleşmede manevi hazzın öne çıkmasına tezat oluşturabilmektedir. Katılımcı öğretmenlerin çoğunluğu bir kamu görevlisi sıfatıyla hediye almanın yasaklandığı kuralını bilmekte olup, hediye almanın manevi yönlerine vurgu yapmışlardır. Hediyeleşmenin birbirlerine değer veren, sevgisini gösteren, daima hatırlanma ihtiyacını gideren unsurları barındırdığı için sınırları zorlamadığı sürece olabirliği etiğe aykırı bir durum olarak görülmemelidir.

Hediye alma ile ilgili öneriler olarak ise; hediye alma ile ilgili yasal düzenlemelerin daha sıkı bir zemine oturtulması gerekir. Hediye alma davranışının daha büyük ve farklı guruplarla çalışılarak karşılaştırmalar yapılabilir. Hediye alma ve verme davranışının gerekçe ve sonuçlarının neler olabileceği ile ilgili karma araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aydın, İ. (2016). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Bezirci, M., ve Bayraktar, M. K. (2017). *Etik ilkeler ve etik eğitimi*. Çizgi Kitapevi Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000). *Research methods in education (5th Ed.)*. New York: Routledge Falmer.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Çakır, S. Y., Eğinli, A. T., ve Özdem, Ö. O. , (2006). Hediye verme davranışı ve alışveriş merkezlerinde deneyim yaratma stratejileri: Sevgililer günü örneği. *İletişim Araştırmaları*, 4(1), 97-120.
- Dingeç, E. (2009). Osmanlı sarayında eski bir Türk geleneği: yeni yılda hediyeleşme *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(8), Fall 2009.
- Duran, K. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerinin ve etik ikilemleri çözümlemelerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Erdemli, Ö., ve Güner Demir, T. (2018). Öğretmenlik meslek etiği açısından hediye alma: örnek olay ekseninde. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 611-637.
- Ekici, K. M. (2013). *Meslek etiği*. Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi.
- Eryılmaz, B. (2008). Etik Kültürü Geliştirmek, "Etik Kültürü" konulu konferans (<http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/bilaleryilmaz>)
- Keith-Spiegel, P., Whitley, B. E., Jr., Balogh, D. W., Perkins, D. V., & Wittig, A. F. (2003). *The ethics of teaching: A casebook*. Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781410606655>
- Koçyiğit M., Tekel E., ve Karadağ E. (2018). *Eğitimde ahlak ve etik*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- MEB. (2006). *Meslekî eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi-MEGEP*, Meslek Etiği.
- MEB. (2015). İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, *Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler*.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Ed.: S. Turan). Nobel Yayıncılık.
- Nomura, M. (2009). Gift Giving Anxieties as a Function of Recipient Characteristic. (A Research Paper for the Master of Science Degree). University of Wisconsin-Stout.
- Özdemir, N. (2008). Türk hediyeleşme geleneği ve medya. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4)-468.

- Özeltürkay, E.Y. ve Bozyiğit, S. (2015). Y kuşağı tüketicilerinin hediye verme güdülleri ile geleneksel ve dijital medyadaki reklamlardan etkilenmeleri arasındaki ilişki. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(21), 275-290.
- Parsons, A. (2002). Brand choice in gift-giving: Recipient influence. *Journal of Product & Brand Management*, 11(4), 237-249. <https://doi.org/10.1108/10610420210435434>
- Patico, J. (2002). Chocolate and Cognac: Gifts and the recognition of social worlds in Post Soviet Russia. *Ethnos*, 67(3), 345-368. <https://doi.org/10.1080/0014184022000031202>
- Pelit, E., ve Güçer, E. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 85-95.
- Resmi Gazete (2005). “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, 13.Nisan, Sayı:25785
- Schmid, W. (2018). *Hediye vermek ve almak üzerine*. (Çev.: Bora, T.). İletişim Yayınları.
- Sherry, J. F. Jr. (1983). Gift giving in anthropological perspective. *The Journal of Consumer Research*, 10(2), 157-168. <https://doi.org/10.1086/208956>
- Sökmen, A., ve Tarakçıoğlu, S. (2013). *Mesleki etik*. Detay Yayıncılık.
- Sökmen, U. (2011) Devlet Memuruna Hediye Rüşvet (mi) dir?. *Maliye Dergisi*, 161, Temmuz-Aralık.
- Şen, M. L. (2017). *Kamu görevlileri etik rehberi*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu. http://www.etik.gov.tr/etik_rehberi.pdf adresinden alınmıştır.
- Şentürk, C. (2009). Öğretmenlik mesleğinde etik, *Eğitim Dergisi*, 111, Mayıs.
- Taşçı, İ. B. (2012). Türk kamu yönetiminde hediye alma ve verme sorunu, *Türk İdare Dergisi*, 475, 119-130.
- Tengilimoğlu, D. ve Öztürk, Y. (2004). *İşletmelerde halkla ilişkiler*, Seçkin Yayıncılık.
- TÜSİAD. (2005). Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik Kavramsal Çerçeve ve Uluslararası Uygulamalar Cilt – 1.
- Uzun, E. M., ve Elma, C. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ikilemleri çözümüleme biçimleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 279-287.
- Varinli, İ., ve Akgül, D. (2015). Tüketicilerin Hediye Alışveriş Davranışlarının Karşılaştırılması: Kazakistan ve Türkiye 13. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi / 28 - 30 Ekim.
- Yapıcı, M. (2016). *Meslek etiği*. Eğiten Kitap Yayıncılık
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8.Baskı). Seçkin Yayıncılık
- <http://inayetaydin.blogspot.com.tr/2011/09/ogretmenlik-meslek-etigi.html>
- <https://popsci.com.tr/> Hürriyet Haber 04.05.2016 - 10:50

<http://www.tdk.gov.tr>

SUMMARY

Introduction

Although a gift is defined as an object given without expecting anything in return, sometimes people may feel obliged to do so. In the public sense, a gift is any kind of object or benefit that is accepted directly or indirectly, provides mutual benefit, has a material value or not, and affects the impartiality and duty of a person. With the emergence of the dimension of gift-giving, which is an important element in improving human relations and ensuring the transfer of cultural values belonging to the society, and the dimension of providing personal benefit; Article 29 of the Civil Servants Law No. 657 states that "It is expressly prohibited for civil servants to accept gifts or even borrow money from the people they do business with during the performance of their duties, as it is intended to provide benefits. When the action in gift-giving behavior is evaluated as an action arising out of obligation and reciprocity, in the first case, people strengthen their relationships by giving gifts to each other because they come from within, and in the second case, they give gifts out of a sense of obligation (Özeltürkay and Bozyiğit, 2015: 21). Article 15 of the Regulation on the Principles of Ethical Conduct of Public Officials and Application Procedures and Principles titled "Prohibition of Receiving Gifts and Providing Benefits" states that "all kinds of goods and benefits accepted directly or indirectly, with or without economic value, which affect or are likely to affect the impartiality, performance, decision or performance of the public official, are within the scope of gifts" and prohibits this action. Unethical behavior of individuals may also cause social harm. Among the social consequences of unethical behaviors are the institutionalization of ethical degeneration and the need to restore values to individuals. In this context, it is a necessity for teachers, who are the subject of the research, to have professional and ethical responsibilities. However, in practice, it is not known to what extent teachers apply ethical rules and whether they take into account whether their behaviors are compatible with ethics. At the same time, the lack of guiding principles on how teachers should behave in the face of ethical incidents that teachers may encounter during the course of their lives is also a major deficiency (Duran, 2014). In particular, accepting gifts from students or parents, which is also the subject of the study, causes a violation of ethical principles. In the legislation, it is clearly stated that a teacher cannot accept any gift that may affect his/her impartiality, especially on special occasions, except for gifts that have no material value. In this context, the aim of the study is to evaluate the teachers' views regarding the gift-giving behavior in schools within the context of ethics.

Method

This study was conducted using the phenomenological design, which is one of the qualitative research methods. This method offers researchers the opportunity to understand and explain the complexity and depth of social phenomena. In this study, analyzing the data obtained using qualitative research methods played an important role in the process of finding an answer to the research question (Yıldırım & Şimşek, 2011: 39). Maximum diversity sampling method, one of the purposeful sampling methods, was used in the study. The study group of the research consists of teachers at different educational levels working at pre-school, primary school, secondary school and high school levels in İlkadım district of Samsun province. The research data were collected with a semi-structured interview form. An ethics committee report was obtained for the research and this report was given by Ondokuz Mayıs University Social and Human Sciences Ethics

Committee on 25/11/2022 with the number 2022/912. The data obtained as a result of the semi-structured interview were analyzed using the content analysis technique.

the semi-structured interview were analyzed using the content analysis technique.

Findings

In evaluating the gift-giving behavior, the teachers especially responded that gifting strengthens human relations and motivates people positively, while most of the participant teachers emphasized that gifting should have a criterion and should not be materialistic. In the findings regarding which types of gifts should be within acceptable limits, almost all of the participants stated that gifts without material value can be accepted. Another finding is that the participants expressed their views on the criterion of gifts from students and parents as "gifts containing handicraft without material value". While the majority of the participant teachers found the reflections of gift-giving on human relations positive, the majority of them drew attention to its negativity by emphasizing that there should be no gift-giving between teachers, parents and students in schools.

riterion of gifts from students and parents as "gifts containing handicraft without material value". While the majority of the participant teachers found the reflections of gift-giving on human relations positive, the majority of them drew attention to its negativity by emphasizing that there should be no gift-giving between teachers, parents and students in schools.

Discussion and Conclusion

It was concluded that the majority of the participant teachers approved the behaviour of receiving gifts. It can be said that the teachers who rationalise the gift-giving behaviour state that it strengthens human relations and makes people happy and that gift-giving is an important value of Turkish culture and that they accept gifts in order to prevent the loss of this value. Dengeç (2009) points out that the basis of the gift-giving culture is to make people happy and to provide material and moral support, and similarly Varinli and Akgül (2015) draw attention to a meaning that indicates trust, closeness and love, sincerely without expecting anything in return. It can be argued that the participants in this study also considered gift-giving in this context. It was revealed that the majority of the teachers accepted the gifts given to them that had no material value and did not accept other gifts as unethical. While most of the teachers stated that they would not accept valuable gifts with material value and considered this as an unethical behaviour, it was seen that they thought that gifts with spiritual value were acceptable and not unethical.

onsidered this as an unethical behaviour, it was seen that they thought that gifts with spiritual value were acceptable and not unethical.

ORCID

Hüseyin ASLAN ORCID 0000-0003-2724-0445

Ayşe Hülya BAYDIN ASLAN ORCID 0000-0003-3054-5258

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar atışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Etik Komisyonunun 25.11.2022 tarih ve 2022-912 sayılı onayı ile yürütülmüştür.